

Arkkitehtitoimisto Seija Hirvikallio

Tuomankatu 15 D 15

33270 TAMPERE

p.0400-480761

email seija.hirvikallio@dnainternet.net

y-tunnus 1140642-8

TAMPEREEN UINTIKESKUS

Rakennushistoriallinen selvitys

Uimahallien historiaa

1838	ensimmäinen kylpylä Helsinkiin perustetaan
1852	Oulun ensimmäinen yleinen kylpylaitos perustetaan
1928	Suomen ensimmäinen uimahalli rakennetaan Yrjönkadulle Helsinkiin
1940	Helsingin uimastadion valmistuu. Sotavuosien takia se otetaan käyttöön vasta vuonna 1947.
1955	Jyväskylässä avataan Alvar Aallon suunnittelema uimahalli, viides uimahalli Suomessa ja kolmas pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Suomen ensimmäinen sisävesiliukumäki rakennettiin Jyväskylän uimahalliin vuonna 1983.
1955	Pyynikin uimahalli rakennetaan Tampereella (arkkitehti Harry W. Schreck)
1970-luku	Suurin osa Suomen uimahalleista rakennetaan 1970-luvulla
1979	Kalevan uimahalli (Tampereen uintikeskus) rakennetaan

Vuonna 2005 Suomessa oli 264 uimahallia, joista 149 on vesipinta-alaltaan pieniä (alle 250 m², 50000 kävijää/vuosi). Keskisuuria uimahalleja oli 90 ja suuria 25 (yli 500 m², 300 000 kävijää/vuosi). Uimahalleissa kävi säännöllisesti 13 % 60-69 vuotiaista ja 24 % yli 70-vuotiaista suomalaisista. Vuonna 2005 uimahallikäyntejä oli kaikkiaan 24 miljoonaa käyntikertaa. Kylpylöitä Suomessa on 46 kpl, joista suurin osa on rakennettu 1980-90 -luvuilla.

Usein uimahalleissa on vähintään kaksi allasta, joista toinen on opetuskäyttöön suunniteltu lasten matala allas, jonka lämpötila on isoa allasta korkeampi. Iso allas on joko 25 m tai 50 m pitkä ja veden lämpötila on +26...+28 °C. Hyppyallas on 5 m syvä, veden lämpötila +30...+34°C. Kylmävesialtaan lämpötila on +4...+8 °C .

Tampereella 22.4.2008
Seija Hirvikallio
arkkitehti SAFA

TAMPEREEN UINTIKESKUS

Vanha osa

Kiinteistötunnus:	129 / 824 / 2
Osoite:	Joukahaisenkatu 7 33540 Tampere
Uimahallin sijainti:	Tampereen Kaleva. Uimahalli liittyi alunperin toiminnallisesti ja maisemallisesti Kalevan Keskuspuistoon, joka jatkui yhtenäisenä viheralueena Kalevan kirkolta uintikeskuksen ohi itään.
Rakennusvuosi:	1979
Tilavuus:	52 480 m ³
Bruttoala:	5 465 m ²
Altaiden koot:	Pääallas 50 x 21 m , syvyys 1,2...4,5 m Opetusallas 15 x 8 m , syvyys 0,3...0,9 m Polskutteluallas (vapaamuotoinen lastenallas) 83 m ² , syvyys 0,3 m
Arkkitehti:	Arkkitehtitoimisto Katras/ Pekka Helin, Tuomo Siitonen, Antti Laiho ja Klaus Lindh (kilpailuvaiheessa: Pekka Helin, Matti Nurmela, Kari Raimoranta, Tuomo Siitonen ja Jyrki Tasa)

Tilaratkaisut

Toteutunut suunnitelma perustuu arkkitehtuurikilpailuun, johon osallistui kaikkiaan 28 ehdotusta. Voittanut ehdotus käsitti maauimalan ja uimahallirakennuksen sekä luonnoksen ympäröivän puistoalueen järjestelystä.

Kilpailuehdotusta muutettiin suunnitteluvaiheessa: pääallas pidennettiin 50 metriin ja hyppyyllä poistettiin. Ratkaisussa varauduttiin myös 400 tilapäiseen katsomoon. Pääallas suunniteltiin jaettavaksi hydraulisella nostosillalla kahteen osaan. Ratkaisu oli uusi ja sitä pidettiin esimerkkinä myös kansainvälisesti.

Allashalli sekä puku- ja peseytymistilat sijaitsevat sisäänkäyntikerroksessa. Tilaussauna, alunperin hierontatilat ja kahvila ovat toisessa kerroksessa. Kellarikerroksessa sijaitsee teknisiä tiloja ja kaupungin kerhotiloja.

Arkkitehtuuri

Rakennus koostuu ja kasvaa tilallisesti suorakaiteen muotoisista moduuleista, mikä on saanut alkunsa allasmuodoista. Pohjapiirroksen symmetrinen ratkaisu on tasapainoinen. Kalevan uintikeskusta esiteltiin useissa kansainvälisissä arkkitehtuurilehdissä sen valmistumisen jälkeen.

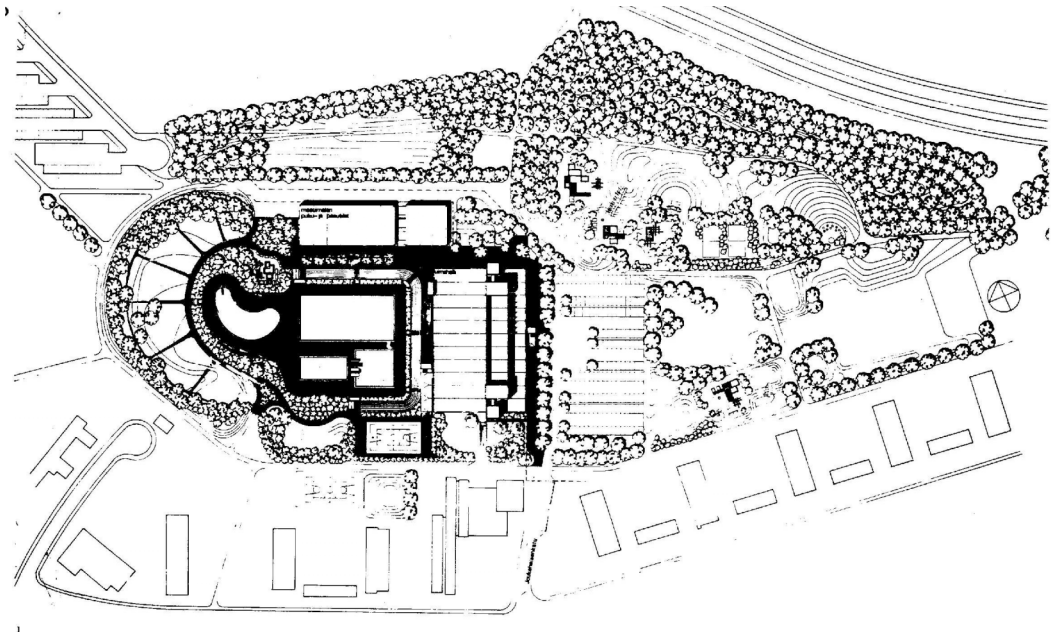
Ulkoarkkitehtuuri

Materiaalivalinnat perustuvat ympäristön vaaleisiin värisävyihin. Käytetty syvävedetty alumiinikasetti –järjestelmä on viileä ratkaisu, josta tulevat perinteisesti mieleen 1970-luvun teollisuusrakennusten ja meijereiden julkisivuratkaisut. Metallin vastinparina on käytetty punaista keraamista laattaa sekä julkisivujen vertikaaliosissa että sisätilojen latioissa. Rakennuksen runko on pääosin täyselementtirakenteinen, alumiinikasetteja kannattelevat puukoolaukset. Länsijulkisivulle sijoitetulla kahvilan teräsrakenteisella terassilla kevennettiin julkisivun ilmettä.

Sisätilojen arkkitehtuuri

Sisätilojen arkkitehtuurilla pyrittiin muuttamaan uimahallien perinteistä laitosmaista tunnelmaa. Sisätiloissa on pyritty luomaan kylpylämäinen interiööri pylväskäytävillä, seinälaatoituksilla, runsailla viherkasveilla ja oleskelutiloilla. Toiminnallisesti naisten ja miesten pesu- ja pukutilat on symmetrisesti sijoitettu pääkerrokseen. Puun käytöllä on luotu pehmeyttä muuten kovien materiaalien rinnalla. Lähes kaikkien yleisötilojen katot ovat puurimakattoja, joiden kestävyys on kovalla koetuksella raskaissa kosteusolosuhteissa. Kaikki ovet ja ikkunat ovat metallirakenteisia.

Kahvilaa kannattavat, yläpäästään kartiomaisiksi laajenevat pilarit toimivat katseenvangitsijoina ja rytmittävät näkymää Kalevan suuntaan yhdessä kaarevamuotoisen lasten altaan kanssa. Kahvilan lasiseinä on rakennettu vinoksi, jotta näkymä lasten altaalle laajenee ylhäältä päin katsottuna. Kahvilan lasiseinä heijastelee Kalevan maisemaa isojen päätyikkunoiden kautta.

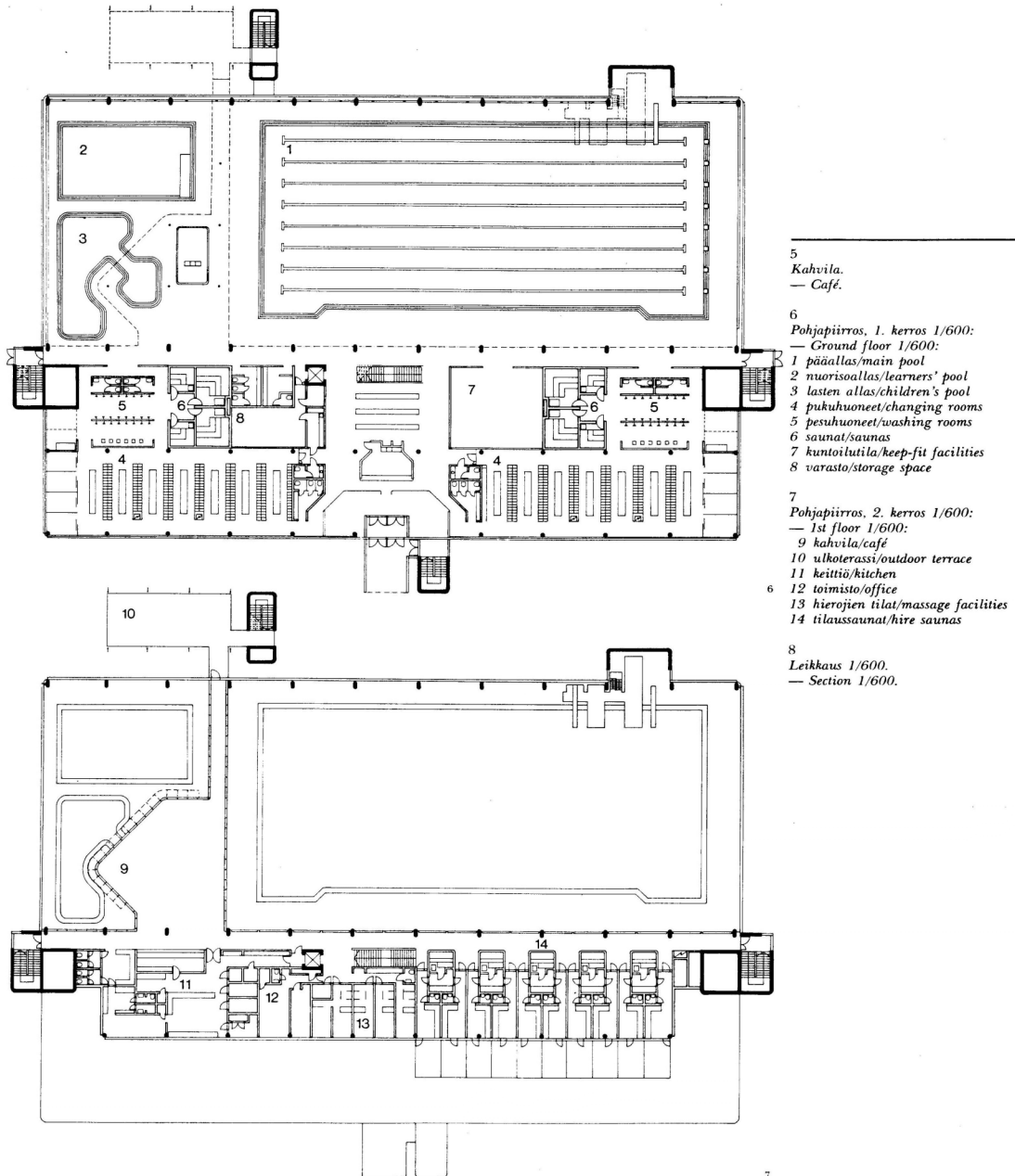
Asemapiirros v. 1979

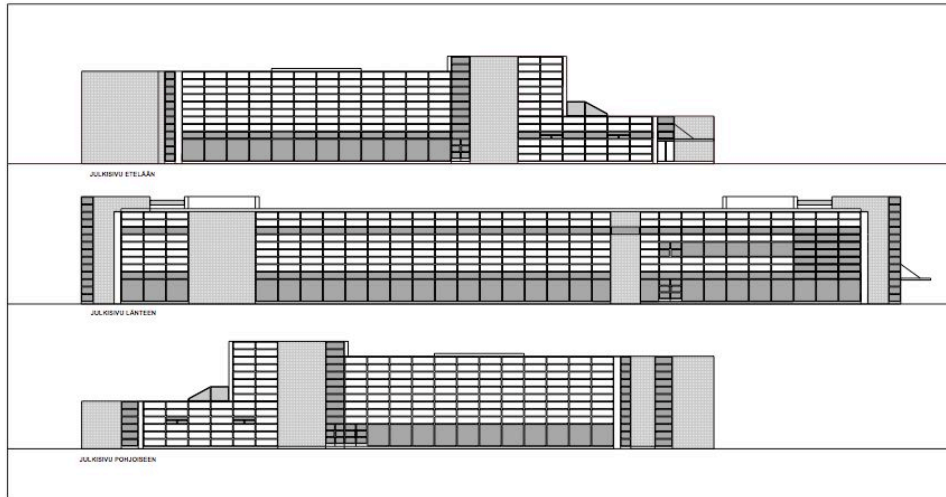
Julkisivu itään

Parveke

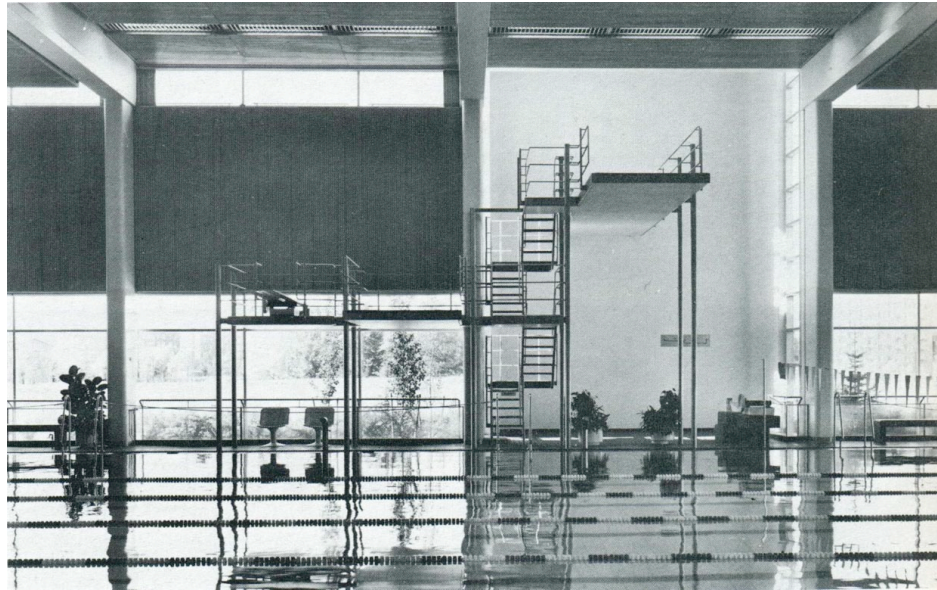
Pohjapiirrokset v. 1979

Julkisivut etelään, länteen ja pohjoiseen

Sisänäkymä v. 1979 / lasten allas

Näkymä vuodelta 1979 / hyppyteline

Tärkeimpiä perusparannustöitä vv. 1994-2007

Tehdyt peruskorjaukset ovat kohdistuneet lähinnä kovissa kosteusrasituksissa oleviin rakenteisiin ja pintamateriaaleihin sekä teknisiin järjestelmiin:

- laattojen saumauskunnostuksia vuosittain
- kaikkien peltikasettijulkisivujen höyrysulut, lämmöneristeet sekä koolaukset uusittu vv. 1994-2007
- kuntosali uusittu v. 1997
- allasosaston kantavien betonipilareiden alapääät korjattu (mantteloitu) v. 1994, 1998
- ilmanvaihtoa parannettu, iv-tornin perusparannus v. 1998
- allasnostin hankittiin isoon altaaseen ja erillinen inva-sauna rakennettiin v. 1999
- räystäskorjauksia, vesikattokorjauksia v.1999, 2001
- keskimmäisen kattotason katteen ja ikkunoiden uusiminen
- pukuhuonekalusteita uusittu ja pukeutumislöösit rakennettu v. 2001
- ulkoterassin teräsrunko maalattu v.2001
- julkisivuelementtien elastisten saumausten uusiminen ja irronneiden laattojen kiinnitys v.2001
- huoltoluiskan tukimuurit uusittu ja jätekatos rakennettu v. 2002
- henkilöhissit modernisoitu v. 2003
- aulan, käytävien ja kahvion valaisimet uusittu v. 2004

Tampereen uintikeskuksen rakennustaiteelliset arvot

1. Maisema

Uintikeskus on sijoitettu maisemallisesti pitkänomaisen puistoalueen reunaan. Tulijaa johdatellaan Kalevan suunnasta itäistä julkisivua pitkin pääsisäänkäynnille. Orientoitumista helpottaa pääsisäänkäynnin viereen sijoitettu vertikaalimassa, porrastorni kellariin. Sisätilan näkymät avautuvat rauhalliseen puistomaisemaan, jonka takana kokoavat arkkitehtuuriltaan yhtenäiset, Kalevan korkeat ja pääasiassa 1950-luvulla rakennetut kerrostalot.

Maisemallinen arvokriteeri

Rakennuksen sijainti maisemassa on ilmava. Rakennus on sijoitettu taitavasti tiheästi rakennetun asuinalueen ja viheralueen liitoskohtaan sekä lähelle kouluja ja opiskelija-asuntoja. Se on tärkeä osa pitkällä puistoalueella sijaitsevien julkisten rakennusten sarjaa.

2. Toiminta

Kalevan uintikeskus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan sekä tilajaon että materiaalien suhteen. Oleellisesti tilan avaruudelliseen hahmottamiseen vaikuttaa suuret lasipinnat, jotka avaavat maisemat ympäröivään puistoalueeseen. Näkymä on suljettu ainoastaan sisäänkäyntijulkisivun suuntaan, jossa sijaitsevat pesu- ja pukutilat. Näkymän eteisestä uima-allasosastoon sulkee lipunmyyntikoju. Näkymän avartaminen helpottaisi orientoitumista sisään tultaessa.

Toisen kerroksen galleriakäytävä, johon liittyvät puurimoitukset sekä seinässä että katossa, avautuu pääaltaan suuntaan avonaiseksi näkymäksi, joka on hyvä säilyttää.

Toiminnallinen arvokriteeri

Uimakeskuksessa kävijän selkeä kulkureitti sisääntulosta puku- ja pesutiloihin sekä altaille on luonteva. Naisten, miesten, tilaussaunojen ja kahvilan sijoitus on looginen ja toiminnallisesti perusteltu. Allas- ja pukutilat sijaitsevat samassa kerroksessa. Liikuntaesteisiä varten on suureen altaaseen sijoitettu allasnostin. Näkymiä on korostettu kahvilasta ja tilaussaunojen galleriakäytävästä.

3. Arkkitehtuuri

Uintikeskuksen arkkitehtuuri nojaa vankasti 1970-luvun lopun rationalistiseen arkkitehtuurinäkemykseen. Pariisissa sijaitseva Renzo Pianon ja Richard Rogersin vuonna 1977 suunnittelema Pompidou –keskus on hyvä esimerkki Euroopassa virinneestä uudesta suuntauksesta. Uuden suunnan ajatus oli kääntää arkkitehtuuri sisältä ulospäin siten, että teknisten järjestelmien näkyminen arkkitehtuurissa ja isot lasirakenteet muodostavat rakennuksen arkkitehtuurin. Suomessa teollisuus oli 1970-luvulla voimakkaassa kasvussa ja erityisesti teollisuusrakennusten arkkitehtuurissa otettiin mallia eurooppalaisesta suuntauksesta.

Tampereen uintikeskuksen arkkitehtuuri on varovainen askel kohti eurooppalaista suuntausta julkisivujen alumiinikasetti- ja lasipintojen perusteella. Punainen keraaminen laatta julkisivuissa ja sisätilojen lattioissa sitoo myös arkkitehtuurin perinteiseen suomalaiseen teollisuusrakentamiseen.

Arkkitehtuurin arvokriteeri

Tyylillisesti uintikeskus on hyvä tyyppiesimerkki suomalaisesta 1970-luvun arkkitehtuurista, joka haki omaa linjaansa Alvar Aallon jälkeisessä maailmassa. Uintikeskuksen arkkitehdit pitäytyivät maltillisesti ajalle tyypillisessä suorakaiteen muotoisessa massoittelessa. Rakennukset materiaalinkäyttö ja värimaailma on myös ajan rakentamiselle tyypillistä, joka on hyvä säilyttää myös tulevaisuuden korjaustöissä ja muutoksissa. Sisätilojen seinä ja kattopinnoissa käytetty puurimaverhoilu luo pehmeyttä kovien materiaalien rinnalla ja on akustisesti myös perusteltu ratkaisu.

4. Rakenne ja tekniset järjestelmät

Uimahallin rakenteet on perinteisesti suuren kosteus- ja kemikaalirasituksen kohteena. Pesutiloissa saunat suihkut ovat jatkuvassa käytössä, mikä asettaa pintamateriaaleille ja vesieristyksille suuria vaatimuksia. Pesu- ja allastilojen hygienia edellyttää voimakkaita puhdistus- ja pesukemikaaleja. Rakenteet on suunniteltu 1970-luvun rakenneperinteen käytäntöjen mukaisesti, mikä on tuonut mukanaan ongelmia ulkoseinien ja sisäpintojen kosteus- ja vesieristeiden kestävydessä. Peruskorjaustoimenpiteet ovat kohdistuneet juuri näihin rakennusosiin. Myös ikkunoiden kestävyys korkeissa kosteuspitouusrasituksissa on ollut koetuksella. Sisätilan korkea lämpötila ja altaista nouseva kosteus on haaste myös ilmastoinnille ja sisäilmaston kuivatukselle.

Rakenteellinen arvokriteeri

Uintikeskuksen arkkitehtuuri perustuu osaksi rakenteellisiin ratkaisuihin, mikä sitoo rakenteet ja arkkitehtuurin näkyviltä osin kiinteästi toisiinsa. Kahvilan terassin teräsrakenteet vaikuttavat jopa vieläkin moderneilta. Teknisesti huonosti toimivat kosteus- ja vesieristysrakenteet tulee uusien tullessa rakenteellisesti tiensä päähän. Korjaustoimenpiteissä pintamateriaalien suhteen on hyvä huomioida alkuperäiset materiaalit ja värisävyt: valkoinen, punainen keraaminen laatta ja vaalea puu. Suuret teräslasipinnat ovat osa kokonaisarkkitehtuuria.

Kahvila ja lasten allas

2. kerroksen puurimaseinää ja -kattoa.

Kahvilan tiski

UINTIKESKUKSEN LAAJENNUS

Valmistumisvuosi: 2006
Arkkitehti: Arkkitehtitoimisto Eero Lahti Oy
Bruttoala: 2450 m²
Tilavuus: 15150 m³

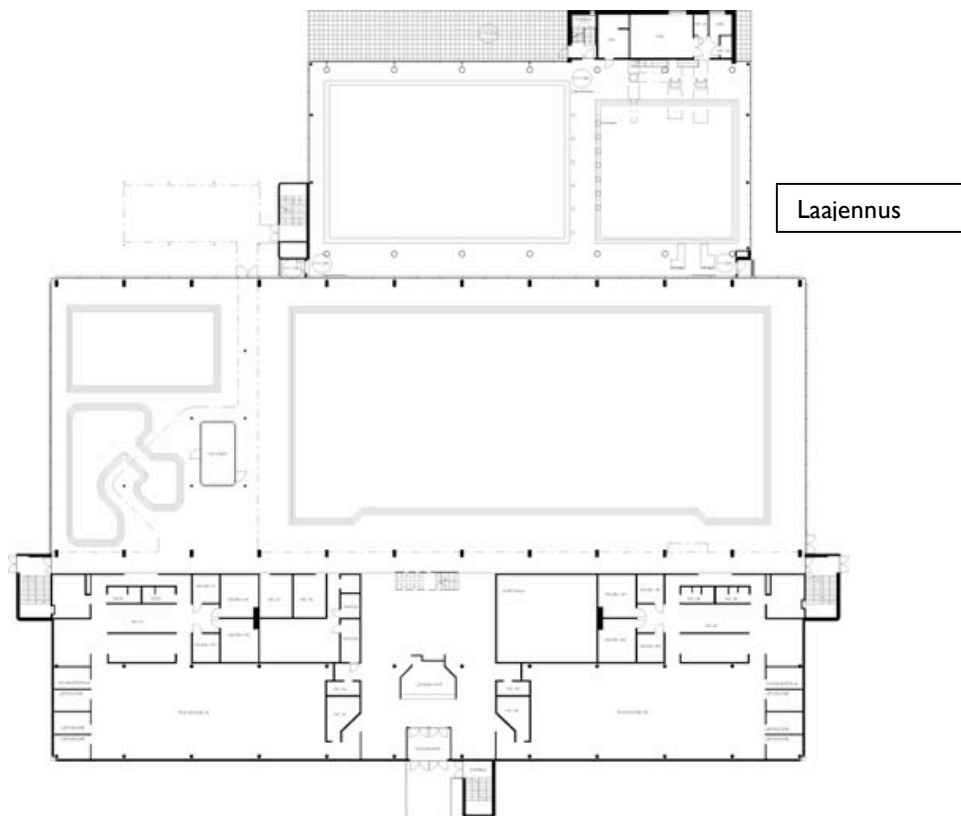
Näkymä vanhasta uimahallista laajennukseen.

Laajennuksen arkkitehtuuri

Laajennussuunnitelma käsitti harjoittelualtaan ja hyppyaltaan rakentamisen. Suunnitelmassa säilytettiin alkuperäinen maa-uimalavaraus. Pääkerros suunniteltiin avoimeksi tilaksi vanhan osan kanssa siten, että kaikki altaat näkyvät yhtäaikaisesti vanhaan osan aulaan sisään tultaessa. Laajennus on sijoitettu kiinni vanhan uimakeskuksen läntiseen julkisivuun siten, että maa-uimala on mahdollista rakentaa alkuperäisen asemapiirroksen mukaisesti. Vino lasikatteella ja pyöreillä pilareilla varustettu sisäkäytävä erottaa vanhan osan ja laajennuksen toisistaan. Pesu- ja pukutilat ovat yhteiset vanhan uimahallirakennuksen kanssa.

Laajennuksen arkkitehtuurissa on pyritty huomioimaan vanhan osan alkuperäinen ilme, vaikka se detaljeiltaan vastaa modernia 2000-luvun vaihteen arkkitehtuuria. Sisätiloissa on hyvin säilynyt näkymä Kalevan kirkon suuntaan ja puistoalueelle. Laajennuksen sisäkatto on tehty vanhan osan puurimakatoista poiketen sinisenä metallisälekatonna, mitä allastilan raskas kosteusrasitus puoltaa.

Erittäin taiteellisen lisän laajennukseen tuo taiteilija Tuula Lehtisen suunnittelemat siniset mosaiikkityöt uimahyppytornien jalustoissa.

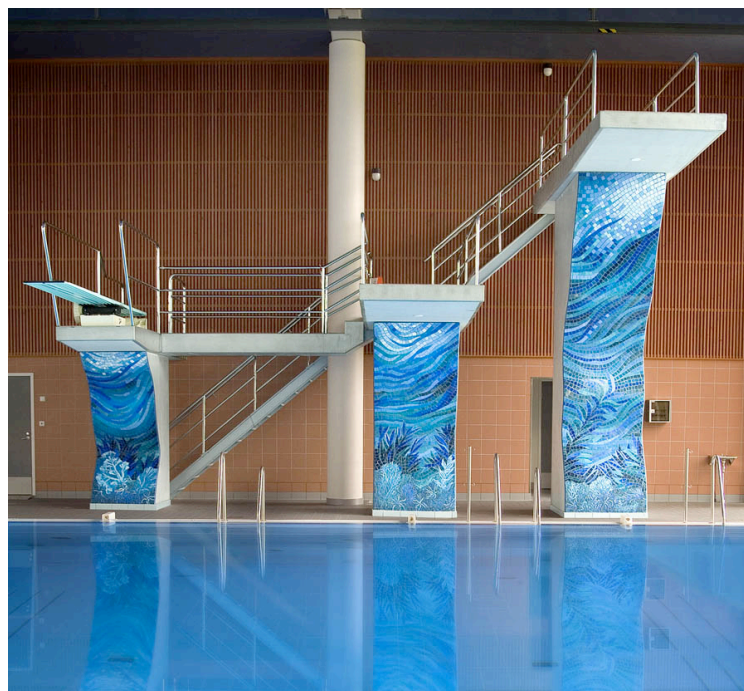
Laajennuksen ulkoarkkitehtuuri

Julkisivujen pintamateriaali on terrakotan värinen tiililankku ja harmaaksi maalattu julkisivulevy. Kalevan suuntaan on suunniteltu korkea, teräspilarein kannatettu katos. Laajennus on sopeutettu vanhan uimahallin kylkeen siten, ettei vanha uimahallirakennus dominanttina häiriinny.

Vanhan ja uuden liitos sisätiloissa

Hyppytelineet ja taiteilija Tuula Lehtisen mosaiikkityöt telineiden etupinnassa

Lähteet:

Kirjallisuus ja lehdet

Arkkitehti 1977/4

Arkkitehti 1980/8

Mukala, Jorma, Metso Voima Tuulensuu. Tampereen arkkitehtuuria. Tampere-seura 1999.

Suomi rakentaa 6. Suomen rakennustaiteen museo 1981.

Tampereen uintikeskus. Kuntoarvio. Tampereen kaupungin Tilakeskus. 2001.

Uinti-lehden sähköinen liite 2/2006

Arkistot

Tampereen kaupungin Tilakeskuksen piirustusarkisto

Arkkitehtitoimisto Eero Lahti Oy:n arkisto

Haastattelut

Arkkitehtitoimisto Helin & Co / arkkitehti Pekka Helin

Arkkitehtitoimisto Eero Lahti Oy / arkkitehti Eero Lahti ja arkkitehti Sami Tuuhea